

УДК 599.51:504.1/.9

М. І. Трофимчук,

к. е. н., доцент, доцент кафедри інформаційних технологій, математики та фізики,

Білоцерківський національний аграрний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3125-8392>**А. М. Трофимчук,**

к. с.-г. н., доцент, доцент кафедри аквакультури та прикладної гідробіології,

Білоцерківський національний аграрний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8563-9131>**О. С. Бондар,**

к. е. н., доцент, доцент кафедри інформаційних технологій, математики та фізики,

Білоцерківський національний аграрний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2593-2301>**О. В. Ткаченко,**

к. пед. н., доцент, доцент кафедри інформаційних технологій, математики та фізики,

Білоцерківський національний аграрний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2770-832X>**Ю. В. Куновський,**

к. с.-г. н., доцент, доцент кафедри аквакультури та прикладної гідробіології,

Білоцерківський національний аграрний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2720-3927>

DOI: 10.32702/2306-6792.2025.5.35

АНАЛІЗ СТАНУ РИБАЛЬСТВА ТА АКВАКУЛЬТУРИ І РИНКУ ЇХ ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

M. Trofymchuk,

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Information Technologies, Mathematics and Physics, Bila Tserkva National Agrarian University

A. Trofymchuk,

PhD in Agricultural Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Aquaculture and Applied Hydrobiology, Bila Tserkva National Agrarian University

O. Bondar,

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Information Technologies, Mathematics and Physics, Bila Tserkva National Agrarian University

O. Tkachenko,

PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Information Technologies, Mathematics and Physics, Bila Tserkva National Agrarian University

Yu. Kunovskyi,

PhD in Agricultural Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Aquaculture and Applied Hydrobiology, Bila Tserkva National Agrarian University

ANALYSIS OF THE STATE OF FISHERIES AND AQUACULTURE AND THEIR PRODUCT MARKET IN UKRAINE AND THE WORLD

Споживання риби та морепродуктів у світі непинно зростає. Ця тенденція зумовлена кількома факторами, серед яких чільне місце займають зростання чисельності населення планети, підвищення рівня життя та, відповідно, обізнаності про споживчі властивості риби. Люди все більше усвідомлюють важливість збалансованого харчування, в якому риба відіграє ключову роль як джерело білка, корисних жирних кислот та інших поживних речовин.

Аналіз стану рибальства та аквакультури потребує комплексного підходу та врахування багатьох взаємопов'язаних факторів. Серед них варто виділити надмірний вилов риби, який призводить до виснаження природних запасів та порушення екологічного балансу. Зміни клімату, такі як підвищення температури води, зміна рівня кислотності океану та інші екстремальні погодні явища, також негативно впливають на популяції риби та стан морських екосистем. Ці фактори є серйозними викликами для галузі та потребують термінових заходів для забезпечення її сталого розвитку. В умовах виснаження природних рибних запасів та зростаючого попиту на рибу, аквакультура відіграє все більш важливу роль. Вона є перспективним напрямком, який може забезпечити зростаючі потреби людства в рибній продукції. Аквакультура передбачає розведення риби та інших водних біоресурсів у штучних умовах, що дозволяє контролювати процес виробництва та зменшити тиск на дикі популяції.

В Україні спостерігається позитивна тенденція до збільшення вилову та виробництва риби та інших водних біоресурсів порівняно з попередніми роками. Проте, потенціал країни у сфері аквакультури залишається значним чином нереалізованим. Україна має сприятливі природні умови, розвинену наукову базу та кваліфіковані кадри для успішного розвитку цієї галузі. Обмеження, що виникли у сфері рибальства під час війни, стали додатковим стимулом для розвитку аквакультури в Україні. В умовах обмеженого доступу до традиційних ресурсів, аквакультура може стати важливим фактором забезпечення внутрішнього ринку якісною та доступною рибною продукцією, а також зменшення залежності країни від імпорту.

Результати аналізу рибогосподарської галузі свідчать про наявність значного ресурсного потенціалу для успішного вирощування та добування водних біоресурсів в Україні. Для реалізації цього потенціалу необхідно створити сприятливі умови для розвитку малого та середнього бізнесу у сфері аквакультури. Перш за все, необхідно забезпечити доступ до фінансових ресурсів. Малі та середні господарства потребують підтримки у вигляді пільгових кредитів, грантів та інших фінансових інструментів, які дозволять їм модернізувати виробництво, придбати сучасне обладнання та розширити свою діяльність.

Важливим аспектом є також спрощення бюрократичних процедур. Численні адміністративні бар'єри, такі як складні процедури ліцензування, отримання дозволів та погоджень, гальмують розвиток рибного господарства. Необхідно оптимізувати регуляторну базу, зменшити кількість контролюючих органів та запровадити електронні сервіси для отримання адміністративних послуг. Крім того, необхідно забезпечити науково-методичне та консультативне супроводження розвитку аквакультури. Фермери потребують доступу до сучасних технологій, інформації про нові методи вирощування риби, а також професійних консультацій з питань управління господарством, ветеринарії та маркетингу. Важливим кроком на шляху до успіху є також залучення міжнародного досвіду. Україна може скористатися досвідом успішних країн у сфері аквакультури, зокрема, щодо впровадження сучасних технологій, організації виробництва та збуту продукції.

Розвиток аквакультури в Україні має стати пріоритетним напрямком державної політики. Тільки за умови комплексної підтримки з боку держави, наукових установ та бізнесу, Україна зможе повною мірою реалізувати свій потенціал у цій галузі та забезпечити сталий розвиток рибного господарства.

Global consumption of fish and seafood is steadily increasing. This trend is driven by several factors, including population growth, rising living standards, and increased awareness of the nutritional benefits of seafood. Fish is an important source of protein, healthy fats, and other essential nutrients, making it a vital component of a balanced diet.

However, the analysis of the current state of fisheries and aquaculture reveals a complex picture with numerous challenges. Overfishing, driven by unsustainable fishing practices, is depleting natural fish stocks and disrupting marine ecosystems. Climate change, with its associated impacts such as rising water temperatures, ocean acidification, and extreme weather events, further exacerbates these problems, threatening the survival of many fish species. These factors necessitate urgent action to ensure the sustainable development of the industry. In the face of declining natural fish stocks and growing demand, aquaculture is playing an increasingly crucial role. It offers a promising avenue to meet the rising global demand for seafood while reducing pressure on wild populations. Aquaculture involves the farming of fish and other aquatic organisms in controlled environments, allowing for efficient production and minimizing environmental impact.

Ukraine has witnessed a positive trend in recent years, with increased fish catch and production of other aquatic bioresources. However, the country's potential in aquaculture remains largely untapped. Ukraine possesses favorable natural conditions, a well-developed scientific base, and a skilled workforce, all of which are essential for the successful development of this sector. The limitations imposed on traditional fishing practices during the war have provided an additional impetus for the growth of aquaculture in Ukraine. With limited access to traditional fishing grounds, aquaculture can become a key factor in ensuring the domestic market is supplied with high-quality and affordable fish products, while also reducing the country's dependence on imports. Analysis of the fisheries sector in Ukraine reveals significant resource potential for the successful farming and harvesting of aquatic bioresources. To realize this potential, it is crucial to create favorable conditions for the development of small and medium-sized enterprises (SMEs) in the aquaculture sector.

Access to finance is a critical factor for the growth of aquaculture. SMEs require support in the form of preferential loans, grants, and other financial instruments that will enable them to modernize their production facilities, acquire advanced equipment, and expand their operations.

Simplifying bureaucratic procedures is another essential step. Numerous administrative barriers, such as complex licensing procedures, obtaining permits and approvals, hinder the development of the fisheries sector. It is necessary to streamline the regulatory framework, reduce the number of regulatory bodies, and introduce electronic services for obtaining administrative approvals. Providing scientific, methodological, and advisory support for aquaculture

development is also crucial. Farmers need access to modern technologies, information on new fish farming methods, and professional advice on farm management, veterinary issues, and marketing. Learning from international experience is vital for success. Ukraine can benefit from the experience of leading countries in aquaculture, particularly in the implementation of advanced technologies, production organization, and product marketing.

The development of aquaculture in Ukraine should be a priority of state policy. Only through comprehensive support from the government, research institutions, and businesses can Ukraine fully realize its potential in this sector and ensure the sustainable development of its fisheries.

Ключові слова: аквакультура, рибництво, рибальство, водні живі ресурси, ринок, попит, ємність ринку, релевантність ринку.

Keywords: aquaculture, fish farming, fisheries, aquatic living resources, market, demand, market capacity, market relevance.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Сучасні глобальні виклики, економічні та соціальні аспекти розвитку рибальства та аквакультури роблять надзвичайно актуальним дослідження її стану та перспектив. З одного боку зростання населення планети яке потребує збільшення виробництва продуктів харчування, з іншого деградація морських екосистем, перевилов, забруднення та інші антропогенні фактори призводять до виснаження природних запасів водних живих ресурсів, що стимулює розвиток аквакультури. Відповідно раціональне ведення аквакультури може сприяти збереженню природних рибних запасів. Зміна клімату до якої призвела діяльність людей також впливає на природні рибні запаси, тому аквакультура стає стабільнішим способом отримання риби, яка є важливим джерелом білка та інших поживних речовин. А споживання риби в необхідній кількості сприяє збалансованому харчуванню та покращенню здоров'я населення.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Аквакультура є галуззю, що динамічно розвивається, в ній постійно з'являються нові технології та методи вирощування риби. Дослідження аквакультури дозволяють краще зрозуміти взаємодію між водними організмами та навколишнім середовищем. Це створює базу для подальшого розвитку таких технологій як рециркуляційні системи аквакультури, біофлор, використання водойм-охолоджувачів технічних об'єктів, садкових та басейнових господарств а також застосування інтенсивних технологій у ставовому рибництві та на ділянках природних прісноводних, солонувато-водних

та морських водоймах, тощо. Важливим аспектом досліджень є створення ефективних систем управління, вплив аквакультури на зайнятість, доходи населення, розвиток сільських районів. [1, 2, 3, 4, 5].

Дослідженню ринка продукції рибництва присвячені роботи багатьох вчених, зокрема докторів економічних наук, професора Л.Є. Купінця [6], Б.В.Духницького [7], Т.С. Ярошевича [8].

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Постійний та послідовний моніторинг тенденцій рибальства та аквакультури є важливим для своєчасного виявлення та вирішення проблем галузі, розвитку економіки та покращення якості життя людей.

МАТЕРІАЛ І МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕННЯ

Для аналізу стану рибальства та аквакультури в Україні та світі, дослідження сучасних тенденцій світового ринку використано метод синтезу. Для аналізу функціонування ринку гідробіонтів на сучасному етапі використовувалася метод теоретичного узагальнення. Для виявлення відмінностей у динаміці показників застосовувалася порівняльна оцінка. Графічний та табличний методи застосовані для візуалізації статистичних даних та розрахункових результатів.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Розглянемо загальні тенденції у виробництві, споживанні та торгівлі рибною продукцією. На тлі збільшення чисельності населення Землі відсоток зайнятих в сільському господарстві постійно знижується (Рис. 1).

Спостереження за зміною частки населення зайнятого в рибальстві та аквакультурі по-

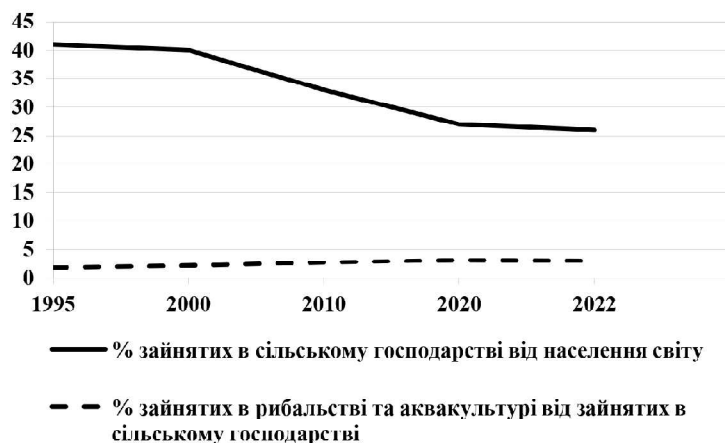

Рис. 1. Відсоток населення зайнятого в сільському господарстві

Джерело даних: <https://www.fao.org/faostat/en/#data>

рівняно з усіма зайнятими в сільському господарстві показує загальні зростаючі тенденції розвитку аквакультури (Рис. 2).

За даними звіту ФАО "The State of World Fisheries and Aquaculture" [9, с. 20], який є джерелом даних для проведення економічного аналізу у 2022 році в секторі рибальства та аква-

Рис. 2. Частка населення зайнятого в рибальстві та аквакультурі

Джерело даних: https://data.worldbank.org/indicator/ER.FSH.PROD.MT?locations=1W&name_desc=true

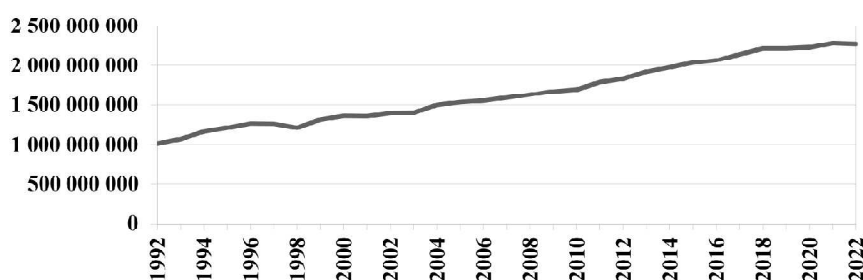

Рис. 3. Загальне виробництво риби в світі (тонн)

Джерело даних: https://data.worldbank.org/indicator/ER.FSH.PROD.MT?locations=1W&name_desc=true

культури було видобуто та вироблено рекордний обсяг продукції — 223,2 млн тонн, включаючи 185,4 млн тонн водних тварин (в еквіваленті живої ваги) та 37,8 млн тонн водоростей (сира вага) — це на 4,4% більше, ніж у 2020 році. У морських водах виловили 62% водних тварин (69% — продукція рибальства, 31% — продукція аквакультури), у внутрішніх водоймах — 38% (84% — продукція аквакультури, 16% — продукція промислового рибальства) (Рис. 3) [9, с. 23].

Як видно з статистичної інформації загальне виробництво риби в Україні зменшувалося під впливом різноманітних чинників, найбільшим з яких стали агресія росії та її наслідки (Рис. 4).

На додаток, наслідком військових дій стали масштабні екологічні катастрофи, як то чисельні руйнування дамб, отруєння річок, яке агресори влаштували, зокрема, на річці Сейм. Зруйнована військова техніка містить такі важкі метали як свинець, ртуть та інші, використані боєприпаси містять токсичні хімічні речовини, тротил. В детонаторах міститься ртуть, як ртутний фульмінант, для пришвидшення детонування.

Крім вибухових речовин до забруднення призводять також ракетне паливо, зруйновані вибухами акумулятори квадрокоптерів. Масове застосування FPV-дронів кардинально змінило картину сучасної війни. Вдале застосування одного або декількох дешевих дронів може знищити техніку вартістю мільйони доларів.

Вага батареї, наприклад для дронів DJI Mavic варіює в залежності від конкретної моделі. Наприклад, батарея для Mavic Pro важить приблизно 243 грамів, тоді як батарея для Mavic Air 2 важить близько 570 грамів.

Вага батареї для середнього FPV дрона зазвичай коливається від 200 до 500 грамів, залежно від його потужності, ємності та конструкції. У літій-іонних (Li-ion) та літій-полімерних (LiPo) батареях, що використовуються в FPV-дронах, літій становить приблизно до 10% від загальної ваги акумулятора. Зазвичай більшу частину ваги батареї складають інші матеріали: катодні метали (наприклад: нікель, кобальт, марганець); ано-

ди (графіт), електроліт та інші компоненти конструкції. Кобальт може становити 3—8% загальної маси батареї.

За останніми повідомленнями Держспецзв'язку: за добу ЗСУ втрачають 45 розвідувальних дронів типу Mavic та Autel в середньому [10].

Якщо розглядати FPV, які вражають живу силу і техніку, то кількість їх виробництва вимірюється мільйонами за один рік. Загалом воєнні дії призводять до значного забруднення ґрунту, водойм, зокрема літєм, що в свою чергу може мати багато довготривалих негативних наслідків [11].

Як видно з наведених даних кількість тільки розглянутих металів, які потрапляють у ґрунт та водойми вимірюється сотнями тонн. Після завершення бойових дій все це ще довго буде негативно впливати на довкілля.

Рослинний та тваринний світ прісноводних водойм має здатність відносно швидко відновлюватися. Після припинення бойових дій і приведення до норми екологічних показників водойм та угідь вони можуть знову стати об'єктом інтенсивного використання.

Аналіз обсягів загального виробництва риби в Україні за роки незалежності показує, що вони постійно знижувалися, як індикатор значних недоліків в моделі управління, яка використовується.

Агресія росії та війна, які призвели до окупації частини територій ще більш погіршили ситуацію. Як видно з наведеної діаграми (Рис. 5) відносно менше постраждали мало-масштабне рибальство у внутрішніх водоймах та аквакультура.

На частку мало-масштабного рибальства в світі припадає 40 відсотків світового вилову. Мало-масштабне рибальство є одним з найдавніших занять людства і досі широко практикується у багатьох країнах світу. Воно є важливим джерелом доходу для мільйонів людей, що мешкають в прибережних зонах. Для участі в мало-масштабному рибальстві не потрібні великі інвестиції, що робить його доступним для широкого кола людей, особливо в країнах з низьким і середнім рівнем доходу. Рибалки зазвичай знають місцеві екосистеми, це дозволяє їм ефективно використовувати ресурси і мінімізувати негативний вплив на довкілля. Мало-масштабне рибальство охоплює широкий спектр видів риби та морепродуктів, які

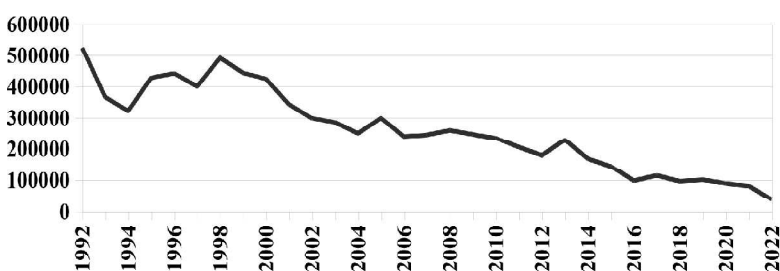

Рис. 4. Загальне виробництво риби в Україні (тонни)

Джерело даних: https://data.worldbank.org/indicator/ER.FSH.PROD.MT?locations=1W&name_desc=true

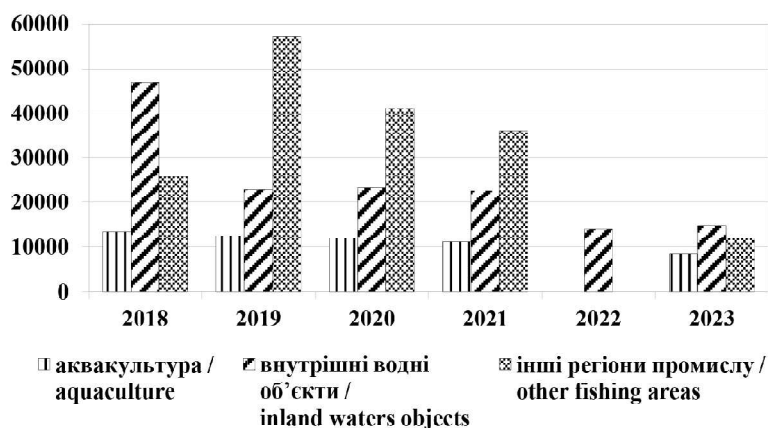

Рис. 5. Добування водних біоресурсів

Джерело даних: Добування водних біоресурсів (1996-2023) https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2023/sg/dvb/dvb_96_22.xls

часто призначені для місцевих ринків або обробляються вручну, що дозволяє зберегти їхню свіжість і якість. Крім того воно має важливе соціальне та культурне значення для багатьох громад і є частиною їхньої ідентичності та способу життя.

Мало-масштабне рибальство може відігравати важливу роль у забезпеченні продовольчої безпеки України. Однак, для того, щоб цей сектор успішно розвивався, необхідно вживати заходів для його підтримки та збереження.

Збільшення населення планети, необґрунтований або неконтрольований перевиллов, з одного боку, та зміна харчових звичок, зростання доходів населення з іншого, призводять до збільшення попиту на рибу та морепродукти. Аквакультура є одним із головних чинників для задоволення цього зростаючого попиту. Частка водних тварин, які штучно вирощуються у сукупному обсязі продукції світового промислового рибальства та аквакультури постійно збільшувалась і на початку 20-х років перевищила обсяги вилову (Рис. 6). Завдяки застосуванню нових технологій аквакультура стає більш ефективною та економічно вигідною. З'являються нові прийоми та технології вирощування риби, збалансовані повнораціональні

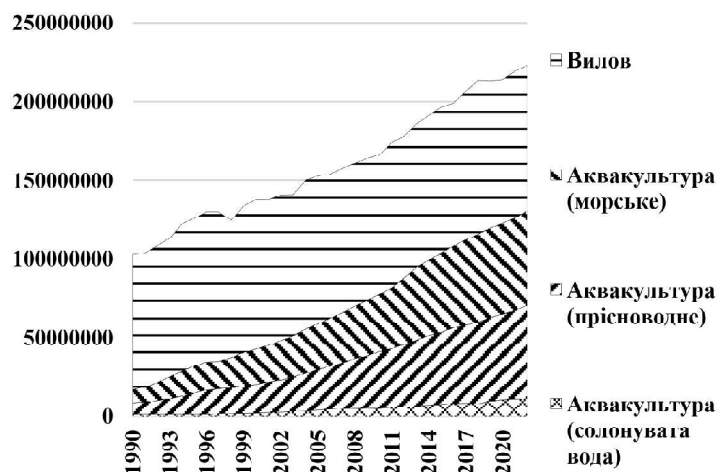

Рис. 6. Частки добутих водних тварин у сукупному обсязі продукції світового промислового рибальства та аквакультури

Джерело даних: FAO. 2024. FishStat: Global production by production source 1950—2022. [Станом на 29 березня 2024 року]. См.: FishStat]. <https://www.fao.org/fishery/en/statistics/software/fishstatj>.

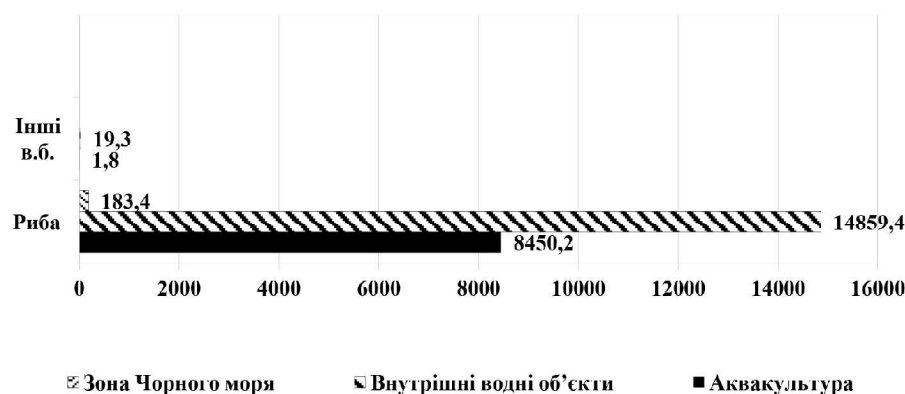

Рис. 7. Видобуток водних біоресурсів за рибальськими районами промислу в 2023 році

Джерело даних: Держстат України, https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2017/rg/rg_u/arh_dvbr_reg_u.html

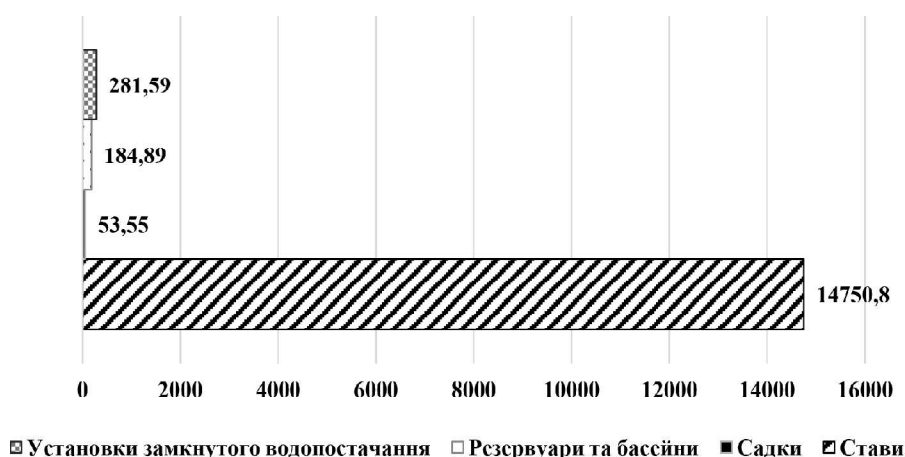

Рис. 8. Структура виробництва продукції аквакультури у 2023 році, тонн

Джерело даних: Публічний звіт ТВО голови Держрибагенства Ігоря Клименка за 2023 рік. https://darg.gov.ua/files/26/02_15_zvit.pdf

корми, методи боротьби з хворобами тощо.

В Україні станом на 2023 рік найбільший видобуток риби в тоннах спостерігався в мало-масштабному рибальстві у внутрішніх водоймах та аквакультурі (рис. 7). Видобуток інших водних біоресурсів, як видно з діаграми був неспівставно менший.

Порівняння зі світовими тенденціями розвитку аквакультури показує значний потенціал її зростання в Україні.

Найбільшу частку в загальному обсязі виробництва продукції аквакультури у 2023 році традиційно займало ставове рибництво (рис. 8).

За даними наведеними в звіті голови Держрибагенства за 2023 рік традиційними об'єктами аквакультури незмінно залишаються коронови: звичайний короп (*Syrphus carpio*) (7122,77 тонн) та рослинодні

види риб, такі як білий товстолобик (*Hypophthalmichthys molitrix*) (1551,11 тонн), строкатий товстолобик (*Hypophthalmichthys nobilis*) (1458,2 тонн), їх гібриди (940,51 тонн), білий амур (*Stenopharyngodon idella*) (471,59 тонн). Крім коронови українські аквафермери вирощують також райдужну форель (*Oncorhynchus mykiss*) (305,08 тонн), кларієвого сома (*Clarias gariepinus*) (192,38 тонн), щуку (*Esox lucius*) (177,04 тонн), судака (*Sander lucioperca*) (580,27 тонн), стерлядь (*Acipenser ruthenus*) (12,03 тонн), руського осетра (*Acipenser gueldenstaedtii*) (8,5 тонн), американського гольця (*Salvelinus fontinalis*) (86 тонн), тощо [12].

Незначна кількість видобутих "інших водних біоресурсів" пов'язана з невеликим попитом на них внаслідок їх високої вартості за масового зменшення доходів населення під час війни (рис. 9).

Аналіз ринку продуктів рибництва України показує, що на сьогоднішній день попит задовільняється голов-

ним чином за рахунок імпорту. З початком війни споживання продукції галузі скоротилося, але має тенденцію до відновлення (Табл. 1).

Відповідно почала поступово збільшуватися частка власного виробництва продукції галузі рибництва (Рис. 10).

Аналіз загальносвітового зростання вартості виробленої продукції рибництва в доларовому еквіваленті показує, що збільшується не тільки виробництво риби та морепродуктів, але і попит на них. Це може бути пов'язано з дефіцитом деяких видів риб, зростанням попиту, інфляцією та іншими факторами (Рис. 11).

Зростання виробництва та вартості продукції стимулює інвестиції в розвиток галузі, такі як будівництво нових рибоводних господарств, придбання сучасного обладнання та розробку нових технологій. В свою чергу впровадження нових технологій дозволить збільшити виробництво та покращити якість продукції, призведе до створення нових робочих місць, підвищення продовольчої безпеки. З іншого боку, сучасні інтенсивні технології: рециркуляційні аквасистеми, біофлок, тощо, зменшують навантаження на довкілля, мінімізують його забруднення, сприяють раціональному використанню дороговартісних повнораціонних кормів, що сприяє збільшенню рентабельності виробництва, скороченню термінів одержання товарної продукції та збереженню біорізноманіття природних водоемів.

Розглянемо перший десяток родин гідробіонтів, які є популярним продуктом харчування в багатьох країнах світу. Їхнє м'ясо користується попитом, вважається смачним і поживним. Найбільша частка припадає на коропові види риб, вилов яких, зазвичай, не потребує значних інвестицій у рибальське обладнання та судна. Це робить їх доступними для широкого кола рибалок, особливо в країнах з низьким і середнім рівнем доходу.

Як видно з переліку гідробіонтів (Рис. 12), у багатьох культурах представники

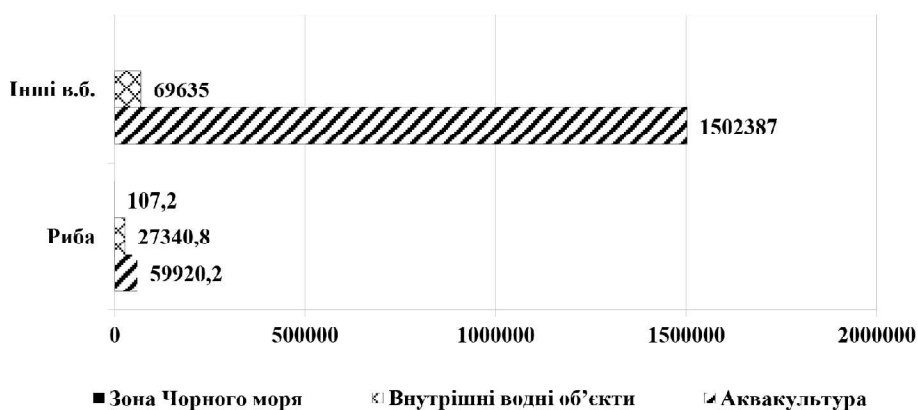

Рис. 9. Середня ціна добутих водних біоресурсів, грн за 1 тону

Джерело даних: Держстат України, https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2017/rg/rg_u/arh_dvbr_reg_u.html

Таблиця 1. Динаміка показників функціонування ринку

Роки		2020	2021	2022	2023
Населення України		41732779	41418717	40997698	37000000
Добування водних біоресурсів	усього	76508,1	69872,9	31597,1	35490,2
	аквакультура	11932,6	11100,7	к/с	8452,0
	внутрішні водні об'єкти	23291,4	22663,0	14143,0	14878,7
	інші регіони промислу	41284,1	36109,2	к/с	12159,5
	У т. ч. риби	48228,6	41816,1	22536,1	23493,0
Експорт		7268	8596	6555	4574
Імпорт		389385	392546	284640	298745
Смність ринку		458625,1	453822,9	309682,1	329661,2
Смність ринку за максимальних норм		834655,6	828374,34	819953,96	740000
Середнє споживання на людину, кг		11	10,96	7,5	8,9

Джерело вихідних даних: Статистичний експорт та імпорт товарів <https://customs.gov.ua/statistika-ta-reiestri>

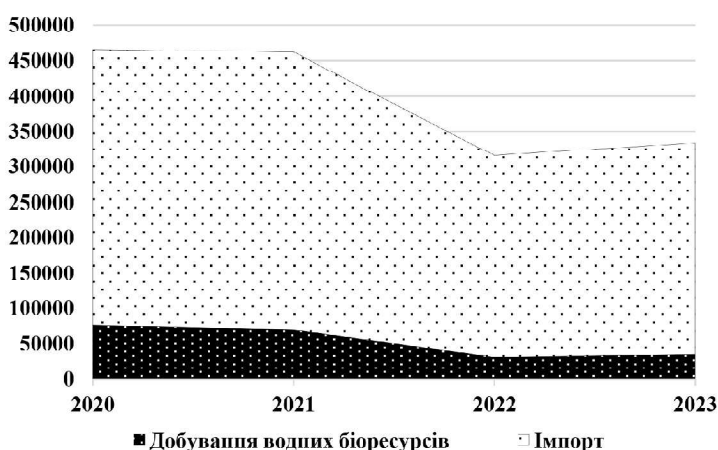
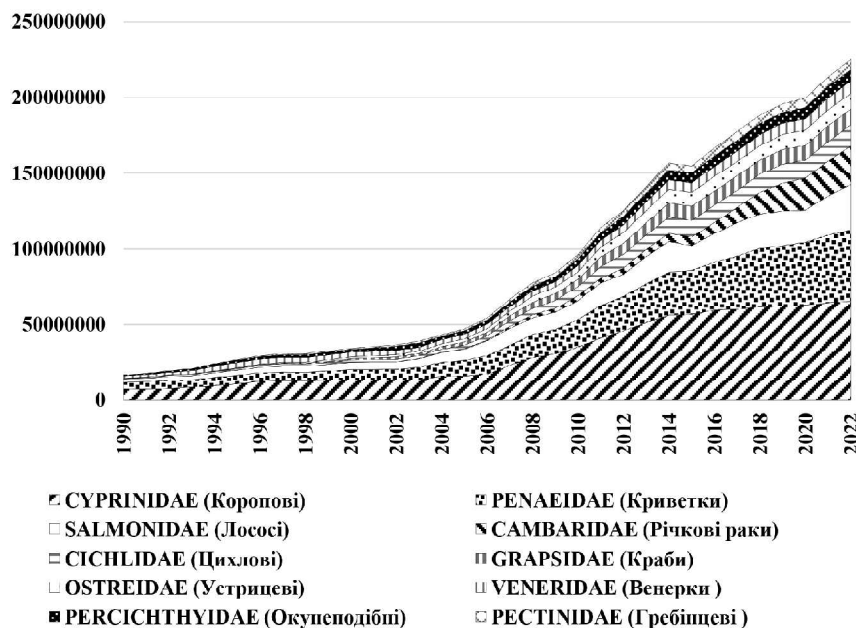

Рис. 10. Динаміка структури ринку

Джерела даних: Статистичний експорт та імпорт товарів <https://customs.gov.ua/statistika-ta-reiestri>; добування водних біоресурсів (1996—2023) https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2023/sg/dvb/dvb_96_22.xls

Джерело: FAO. 2024. FishStat: Global production by production source 1950–2022. [Станом на 30 жовтня 2024 року]. См.: FishStat]. <https://www.fao.org/fishery/en/statistics/software/fishstatj>

цих родин мають особливе значення, їх споживання асоціюються зі святами, місцевими традиціями, ритуалами.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

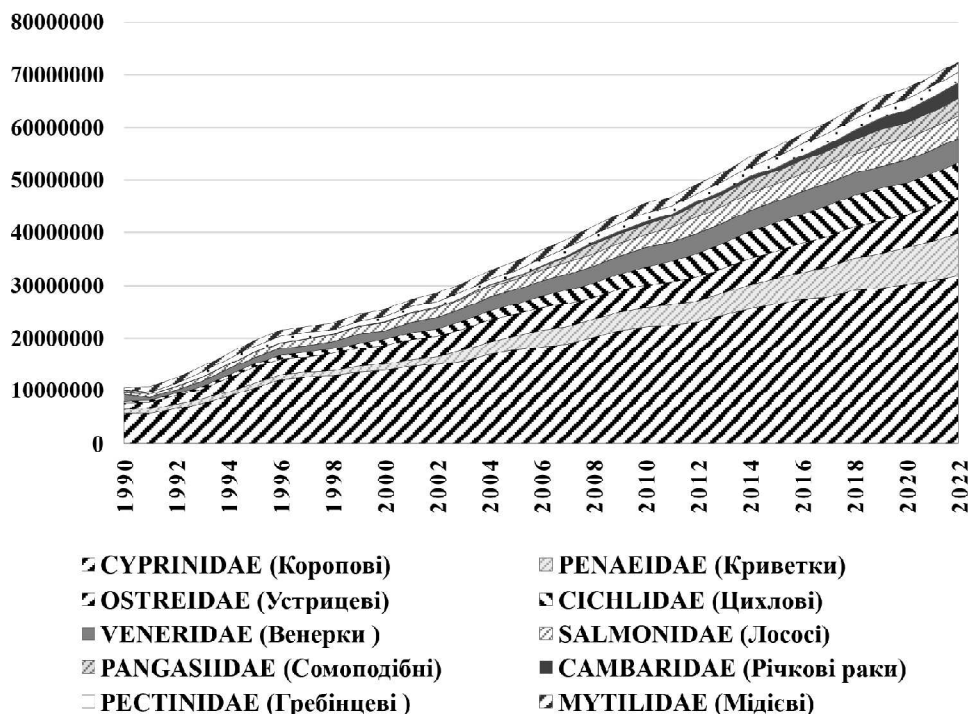
У світовому секторі рибальства та аквакультури кількість виловленої та виробленої продукції невідомо зростає. В Україні всупереч загальносвітовим тенденціям загальне виробництво риби зменшувалося під впливом різноманітних чинників, найбільшим з яких стали військова агресія та її наслідки.

Обмеження рибальства, які виникли в Україні під час війни, стимулюють розвиток аквакультури, що може в подальшому допомогти забезпечити внутрішній ринок рибою та зменшити залежність від

імпорту. Станом на 2023 рік найбільший видобуток риби в нашій країні спостерігався в мало-масштабному рибальстві у внутрішніх водоймах та аквакультурі. Результати аналізу рибогосподарської галузі вказують, що в Україні є значний ресурсний потенціал для успішного вирощування та добування водних біоресурсів. Для цього необхідно створювати більш сприятливі умови для розвитку малих і середніх господарств аквакультури через надання привабливих кредитів, консультацій та іншої підтримки, активно запроваджувати досвід успішних країн в даній галузі, таких як Польща, Чехія, Туреччина та ін.

Література:

1. Вдовенко Н. М., Павленко М. М., Сіненко І. О. Організаційно-економічні засади розвитку рибальства й аквакультури в Україні. Бізнес Інформ. 2020. № 4. С. 221–228. URL:

Джерело: FAO. 2024. FishStat: Global production by production source 1950–2022. [Станом на 30 жовтня 2024 року]. див.: FishStat]. <https://www.fao.org/fishery/en/statistics/software/fishstatj>

http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2020_4_28 (дата звернення: 20.12.2024).

2. Іваненко В. І., Іваненко Ф. І. Ефективність рибного господарства України. Наука і техніка сьогодні. 2024. № 11 (39). DOI:[https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-11\(39\)-261-272](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-11(39)-261-272).

3. Градович Н. Екосистемне значення аквакультури. / Н. Градович, Р. Параняк, Н. Литвин [та ін.]. Науковий вісник ЛНУВМБ імені С.З. Гжицького. Серія: Сільськогосподарські науки, 2024, т. 26, № 100. С. 63—69.

4. Зубко О., Добровольська О. Стратегічний менеджмент на підприємствах галузі рибництва як чинник їх конкурентоспроможності. Економіка та суспільство. 2021. № 33. DOI: 10.32782/2524-0072/2021-33-46.

5. Поліщук А. А. Сучасний стан рибництва в Україні та розвиток галузі на Полтавщині. / А. А. Поліщук, А. М. Шостя, С. В. Мерзлов [та ін.] // Scientific Progress & Innovations. 2024. № 27 (1). С. 101—111.

6. Купінець Л. Є. Ємність ринку продукції рибальства та рибництва на засадах визначення співвідношення пропозиції та попиту / Л. Є. Купінець, О. М. Шершун // Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2022. № 4 (37). С. 23—32. URL: https://www.easterneurope-bm.in.ua/journal/37_2022/6.pdf (Accessed 20 December 2024).

7. Dukhnytskyi Bohdan. Functioning of the Fish and Seafood Market in Ukraine. Ekonomika APK. 2022. № 29. Р. 34—40. DOI: 10.32317/2221-1055.202201034.

8. Ярошевич Т. С., Пахольук О. В. Український ринок риби та морепродуктів: проблеми та перспективи. Товарознавчий вісник. 2020. Вип. 13. С. 40—51.

9. The State of World Fisheries and Aquaculture. FAO, [б. р.]. — URL: <https://www.fao.org/publications/home/fao-flagship-publications/the-state-of-world-fisheries-and-aquaculture/en> (дата звернення: 20.12.2024).

10. Вергін Юлія. Війна в Україні: як боєприпаси отруюють ґрунти. DW. 2023. 07 березня. URL: <https://www.dw.com/uk/vijna-v-ukraini-ak-boepripasi-otruut-grunti/a-64906233> (дата звернення: 20.12.2024).

11. Sobolev O. I. Lithium in the natural environment and its migration in the trophic chain / O. I. Sobolev, B. V. Gutyj, L. M. Darmohray [та ін.] // Ukrainian Journal of Ecology. 2019. Vol. 9, № 1. Р. 285—291. DOI: 10.15421/2021_173.

12. Публічний звіт ТВО голови Держрибагенства Ігоря Клименка за 2023 рік. Держрибагенство. 2023. URL: https://darg.gov.ua/files/26/02_15_zvit.pdf (дата звернення: 20.12.2024).

References:

1. Vdovenko, N. M. Pavlenko, M. M. and Sinok, I. O. (2020), "Organizational and economic principles of fisheries and aquaculture development in Ukraine", Business Inform, vol. 4, pp. 221—228, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2020_4_28 (Accessed 20 December 2024).

2. Ivanenko, V. I. and Ivanenko, F. I. (2024), "Efficiency of the fish industry in Ukraine", Science and Technology Today, vol. 11 (39), DOI:[https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-11\(39\)-261-272](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-11(39)-261-272)

3. Hradovych, N. Paranyak, R. Lytvyn, N. ... [et al.]. (2024), "Ecosystem significance of aquaculture", LNUVM and BT named after S.Z. Gzhytskyi, vol. 26, no. 100, pp. 63—69.

4. Zubko, O. and Dobrovolska, O. (2021), "Strategic management at fisheries enterprises as a factor of their competitiveness", Economy and Society, vol. 33.

5. Polishchuk, A. A. Shostya, A. M. and Merzlov, S. V. (2024), "Current state of fish farming in Ukraine and development of the industry in Poltava region", Scientific Progress & Innovations, vol. 27 (1), pp. 101—111.

6. Kupinets, L. Ye. and Shershun, O. M. (2022), "Market capacity of fisheries and aquaculture products based on determining the ratio of supply and demand", Eastern Europe: economy, business and management, vol. 4 (37), pp. 23—32. available at: https://www.easterneurope-bm.in.ua/journal/37_2022/6.pdf (Accessed 20 December 2024)

7. Dukhnytskyi, V. (2022), "Functioning of the Fish and Seafood Market in Ukraine", Ekonomika APK, vol. 29 (1), pp. 34—40.

8. Yaroshevych, T. S. and Pakholyuk, O. V. (2020), "Ukrainian fish and seafood market: problems and prospects", Commodity Bulletin, vol. 13, pp. 40—51.

9. FAO. (2024), "The State of World Fisheries and Aquaculture", available at: <https://www.fao.org/publications/home/fao-flagship-publications/the-state-of-world-fisheries-and-aquaculture/en> (Accessed 20 December 2024).

10. Vergin, Y. (2023), "War in Ukraine: how munitions contaminate the soil", DW, available at: <https://www.dw.com/uk/vijna-v-ukraini-ak-boepripasi-otruut-grunti/a-64906233> (Accessed 20 December 2024).

11. Sobolev, O. I. Gutyj, B. V. Darmohray, L. M. (2019), "Lithium in the natural environment and its migration in the trophic chain", Ukrainian Journal of Ecology, vol. 9 (1), pp. 285—291. DOI: https://doi.org/10.15421/2021_173.

12. State Fisheries Agency (2023), "Public report of the Acting Head of the State Fisheries Agency Ihor Klymenko for 2023", available at: https://darg.gov.ua/files/26/02_15_zvit.pdf (Accessed 20 December 2024).
Стаття надійшла до редакції 16.02.2025 р.